

حلیۃ زوجۃ القراءۃ
آموزش قرآن برای بزرگسالان

آموزش قرآن کریم

س ب از و مد در ب

حلیة صحّة القراءة

آموزش قرائت قرآن کریم (روان خوانی و تجوید) علی حبیبی مرکز تدوین متون و منابع درسی حوزه های علمیه

ناشر: انتشارات مرکز مدیریت حوزه های علمیه
چاپ اول: ۱۴۰۲
شمارگان: ۲۰۰۰ نسخه

رده بندی کنگره: ۲۹۷/۱۰۷
رده بندی دیویی: BP74/5
شماره کتاب شناسی: ۹۳۹۰۳۴۷

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۳۵۸-۰۷۸-۹
همه حقوق محفوظ است.
دفتر تدوین متون درسی حوزه های علمیه:
۰۲۵-۳۲۹۱۰۹۷۰

انتشارات: ۰۲۵-۳۲۹۱۰۹۷۰
WWW.TMD.IR
مؤسسه انتشارات حوزه های علمیه:
۰۲۵-۳۲۹۱۰۹۷۰

تلفن تماس: ۰۲۵-۳۲۹۱۰۹۷۰
نشانی فروشگاه اینترنتی
۰۲۵-۳۲۹۱۰۹۷۰
www.NashreHowzeh.ismc.ir
نشر حوزه در ایما و اینستاگرام
@Nashre_Howzeh

۰۲۵-۳۲۹۱۰۹۷۰

www.ketab.ir

صاحب نظران، استادان و طلاب ارجمند
می توانید نقدهای سازنده و پیشنهادهای خود درباره متون
درسی حوزه را از طرق پایگاه www.dadvin.ir بیان فرمایند.
شماره تماس انتشارات:
شماره تماس مرکز تدوین متون و منابع درسی:
۰۲۵-۳۲۹۱۰۹۷۰

وبگاه انتشارات www.nashrehowzeh.ir

مقدمه مرکز

نگارش‌های علمی علما و مراجع حوزه در خصوص معارف غنی اسلام یا روشنگری در برابر شبهه‌افکنی معاندان و کژاندیشان، سنت حسنه‌ای دیرپاست که حاصل آن برقراری تراث جاویدی از علوم و معارف قرآن و اهل بیت علیهم‌السلام برای نسل امروز است. استمرار کارآمد این رسالت عظیم الهی متناسب با اقتضائات روز، مستلزم تحول در نظام آموزش و برنامه درسی حوزه و متوازن ساختن اهداف عالی این نهاد مقدس با نیازها و چالش‌های نوپدید و نیز توجه به گسترش علوم دینی و تنوع رشته‌های آن است.

منزلت و جایگاه متون درسی در حوزه و بایستگی بهره‌مندی از تراث گران‌سنگ و علمی حوزویان همگان را بر آن می‌دارد تا در بازسازی، اصلاح و تدوین متون درسی اهتمام و دقت شایسته‌تری داشته باشند. همچنین تنوع و تمایز گرایش‌ها، نیازها، شیوه‌ها و الگوهای تعلیم و تربیت مسئولان امر آموزش و پژوهش و برنامه‌ریزی درسی را بر آن می‌دارد تا به طور مستمر به ارزیابی و ارتقای متون آموزشی در قالب‌ها و الگوهای نو همت گمارند. از طرفی اصلی‌ترین ابزار انتقال معارف و تجارب پیشینیان، فضای تدریس و رابطه استاد و شاگرد است و البته محور این ارتباط کتاب درسی است؛ چنان‌که مهم‌ترین محور تحول نظام آموزشی حوزه و بارزترین نمود آن نیز تغییر متون آموزشی و تولید کتاب‌های درسی جدید بر اساس نیازهای مظهر است.

مرکز تدوین متون و منابع درسی با توجه به نکات فوق‌تولید محتوای درسی، کمک‌درسی و راهنمای تدریس، و نیز بازبینی و اصلاح متون درسی گذشته و مهم‌ترین رسالت خویش قرار داده و از بدو تأسیس تاکنون گام‌هایی برای اصلاح و به‌روزرسانی متون آموزشی طلاب برداشته است. رسیدن به این آرمان با بهره‌گیری از همه ظرفیت‌ها و نیروهای انسانی موجود (از قبیل مشاوران، گروه‌های علمی، همکاران و منتقدان) و با نظارت و ارزیابی مستمر و دریافت بازخورد از اقدامات انجام شده امکان‌پذیر خواهد بود.

کتاب حاضر (آموزش قرائت قرآن کریم) اگر چه در سال‌های قبل منتشر شده و مورد تدریس و بازبینی قرار گرفته، ولی بر اساس پیشنهاد مرکز تدوین ویرایش جدید آن بر اساس نیاز طلاب حوزه‌های علمیه برای مرحله آشنایی کتاب درسی، بازنگری و تدوین شده است. استفاده از تصاویر و نمودارهای آموزشی مناسب، تکمیل و غنی‌سازی احکام فقهی موجود در کتاب و افزودن مباحثی با عنوان «یادسپاری» که به تعمیق دانسته‌های علمی اساتید و طلاب می‌انجامد از جمله ویژگی‌های ویراست جدید است. این کتاب متناسب با نظام آموزشی حوزه‌های علمیه در سال اول تحصیلی تهیه شده و شامل سه بخش روان‌خوانی، تجوید و وقف و ابتداست. مخاطب

این کتاب دانش پژوهانی هستند که با اصول نگارش و علامت گذاری قرآن کریم آشنایی اجمالی دارند، ولی به علت نداشتن تمرین بر روان خوانی قرآن مسلط نیستند و علاقه دارند تا قواعد علم تجوید و وقف و ابتدا را در ورود به قرآن کریم فرا گرفته و درک بهتری از آموزه های قرآنی پیدا کرده و در زندگی به کار بندند.

این کتاب می تواند خلأهایی را که متون درسی متعارف آموزش قرآن به طور معمول به آن نمی پردازند پر کند و در سایه بینش جامع بیرونی حاصل از مطالعه محتوایی این کتاب، زمینه مساعدی فراهم آورد تا با کسب مهارت روان خوانی قرآن کریم به درک بهتر آموزه های این کتاب الهی رسیده و نگرشی جامع بر ابعاد و زوایای پیدا و پنهان آن برای عمل در زندگی به دست آید. با توجه به حجم کتاب و اطلاعات دسته بندی شده و منظمی که در آن گرد آمده، شایسته است این مجموعه به عنوان یک منبع پیش نیاز برای ورود به حوزه آموزش قرآن کریم در برنامه درسی طلاب ارجمند حوزه های علمیه و دانشجویان گران قدر قرار گیرد تا طلاب و دانشجویان پیش از ورود به حوزه آموزش، مهارت های لازم و ضروری مربوط به روخوانی و روان خوانی کتاب الهی را فرا گرفته و با نگرش صحیح در این وادی مهم گام نهند.

در تدوین کتاب سعی بر آن بوده است که متن افزون بر برخورداری از جامعیت مطالب پس از درج نکات مهم درس، تبویب و دسته بندی مطالب به گونه ای ارائه گردد که زمینه یادگیری آسان مطالب را برای خوانندگان کتاب فراهم آورد و از روانی و درک آسان مطالب لازم برخوردار باشد.

مرکز تدوین متون و منابع درسی در برابر همه استادان و محققانی که این کتاب با خوشه چینی از خرمن دانش آنان فراهم شده است، سر تواضع و فروتنی فرود می آورد و بر خود لازم می داند از تلاش های مجدانه عالم ارجمند حجت الاسلام و المسلمین علی حبیبی، که از اساتید برجسته و اهل قلم حوزه علمیه است، صمیمانه قدردانی کند. از همه همکارانی که در فراوری این اثر ما را همراهی نموده اند سپاسگزاریم و برای تمام عزیزانی که در امر آماده سازی و چاپ این کتاب با این مرکز همکاری نموده اند، از درگاه حضرت حق توفیق روزافزون را خواستاریم.

نقد عالمانه صاحبان رأی و اساتید گرانقدر برای ما فرصتی مغتنم است تا در اصلاح و تکمیل این مجموعه قدم های بعدی را برداریم. لذا امیدواریم دیدگاه های اصلاحی و تکمیلی خود را از طریق پایگاه www.Dtadvin.ir با ما در میان گذارید.

مرکز تدوین متون و منابع درسی حوزه های علمیه

تابستان ۱۴۰۲

فهرست مطالب

مقدمه حضرت آیت الله معرفت رحمته الله علیه ۱۱

پیش گفتار ۱۳

بخش اول: روان خوانی قرآن کریم

درس اول: الفبای زبان عرب و حروف مقطعه در قرآن کریم ۲۵

درس دوم: صداهای کوتاه «حرکات» ۳۱

درس سوم: صداهای کشیده (حروف مدی) ۱ ۳۵

درس چهارم: صداهای کشیده (حروف مدی) ۲ ۳۹

درس پنجم: سکون ۴۵

درس ششم: تشدید ۵۱

درس هفتم: مد ۵۷

درس هشتم: تنوین ۶۳

درس نهم: حروف ناخوانا ۱ ۶۹

درس دهم: حروف ناخوانا ۲ ۷۵

درس یازدهم: حروف نانوشته ۸۳

درس دوازدهم: رفع التقای ساکنین ۸۹

درس سیزدهم: وقف و ابتدا ۹۳

درس چهاردهم: تمایز حروف ۱ ۱۰۳

درس پانزدهم: تمایز حروف ۲ ۱۱۱

درس شانزدهم: آشنایی با رسم الخط های مختلف ۱۱۹*

بخش دوم: تجوید قرائت قرآن کریم

پیش گفتار: آداب و احکام تلاوت قرآن کریم ۱۳۵

۱۴۵	درس هفدهم: قرائت، ترتیل و تجوید قرآن کریم
۱۵۵	درس هجدهم: آشنایی با مخارج حروف ۱
۱۶۷	درس نوزدهم: آشنایی با مخارج حروف ۲
۱۷۵	درس بیستم: آشنایی با مخارج حروف ۳
۱۸۳	درس بیست و یکم: آشنایی با صفات حروف ۱
۱۹۳	درس بیست و دوم: آشنایی با صفات حروف ۲
۲۰۳	درس بیست و سوم: تمایز حروف ۱
۲۱۱	درس بیست و چهارم: تمایز حروف ۲
۲۱۹	درس بیست و پنجم: تفخیم و ترقیق
۲۲۹	درس بیست و ششم: ادغام
۲۳۹	درس بیست و هفتم: احکام نون ساکن
۲۴۵	درس بیست و هشتم: احکام نون ساکن و تنوین ۱
۲۵۱	درس بیست و نهم: احکام نون ساکن و تنوین ۲
۲۵۷	درس سی ام: مد و قصر ۱
۲۶۵	درس سی و یکم: مد و قصر ۲
بخش سوم: وقف و ابتدا	
۲۷۵	درس سی و دوم: وقف و ابتدا
۲۸۳	درس سی و سوم: اقسام وقف بر اساس تقسیم بندی ابن الجزری
۲۹۱	درس سی و چهارم: اقسام وقف بر اساس تقسیم بندی سجاوندی
۲۹۹	درس سی و پنجم: رموز وقف (سجاوندی)
۳۰۵	درس سی و ششم: خاتمه
۳۱۸	منابع تحقیق